

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ
ОПЕРАЦІЙНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА
ФАХОВО-ІНФОРМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ПРАВОЗНАВЦІВ**

УДК 378.1:34

О. С. Федорчук

Поняття фахово-інформатична компетентність правознавця – це інтегративна особистісна характеристика, складне індивідуально-психологічне утворення, яке поєднує ціннісні орієнтації, мотивацію, досвід діяльності, особистісні якості, професійні теоретичні знання, знання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та практичні інформатичні навички, що забезпечує свідомий вибір майбутнім юристом стратегії і тактики успішного вирішення завдань, які виникають у ситуаціях професійної діяльності [4]. Фахово-інформатична компетентність являє собою вищий рівень сформованості застосування ІКТ.

Структура поняття “фахово-інформатична компетентність правознавця” охоплює такі компоненти: когнітивно-змістовий – професійно-інформатичні знання; операційно-технологічний – інформатичні вміння та навички; ціннісно-мотиваційний – мотивація до вивчення і застосування ІКТ.

У сучасній психолого-педагогічній літературі щодо проблеми професійної компетентності фахівця взагалі, а також інформаційної, інформатичної, комп’ютерно-технологічної компетентностей зокрема, висловлюють свої міркування М. Бурда, Т. Десятов, Ю. Дорошенко, О. Дубасенюк, В. Дьомін, О. Локшина, Л. Онищук, О. Пометун, А. Реан, В. Радул, Л. Сохань, С. Сисоєва, Т. Тихонова, О. Хуторської, Л. Хоружа, Г. Яворська та ін.

Метою статті є виклад методики формування основного операційно-процесуального компонента фахово-інформатичної компетентності майбутніх фахівців у галузі правознавства.

З метою формування операційно-процесуального (праксеологічного) компонента фахово-інформатичної компетентності майбутніх правознавців було проведено експеримент щодо застосування вмінь з ІКТ у процесі вирішення фахових завдань на практичних заняттях із профільного предмета. Завдання експерименту полягали у виявленні змін кількісних та якісних характеристик у процесі розв'язання студентами задач із фахово-визначальної дисципліни з використанням ІКТ роботи зі спеціалізованими інформаційно-пошуковими системами, пошуку інформації у мережі Інтернет, створення “активних шаблонів” текстових документів, роботи у середовищі текстового редактора і в процесі розв'язання цих задач традиційними методами.

Спеціалізована комп'ютерна технологія розв'язання юридичних задач засобами ІКТ розроблена й апробована на пошуковому етапі педагогічного експерименту у процесі проведення технологічних практик упродовж двох навчальних років у Київській державній академії водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, а також при проведенні занять для слухачів курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації Хмельницького обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців.

Цей етап експерименту проводився у процесі вивчення дисципліни “Правове регулювання соціального захисту” на юридичному факультеті у Хмельницькому університеті управління та права впродовж двох навчальних років. У ньому брали участь ті самі студенти, для яких визначався базовий рівень володіння інформатичними навичками у процесі навчання на першому курсі.

В експерименті брали участь 275 студентів Хмельницького університету управління та права. Згідно з навчальним планом вивчення дисципліни “Правове регулювання соціального захисту” передбачає проведення семи практичних занять. Для експерименту на кожне заняття викладачем кафедри цивільного права підготовлено по чотирнадцять варіантів фахових задач. Усі підготовлені задачі є різними за рівнем складності, обсягом матеріалу, що

необхідно опрацювати, тривалістю виконання і підготовки підсумкових документів. Студентам запропоновано на кожне заняття розв'язати максимальну кількість задач, опрацювати максимальну кількість законодавчих правових актів, перелік яких запропоновано до кожної теми, підготувати власні нормативні акти тощо.

У процесі підготовки до семінарських занять з дисципліни “Правове регулювання соціального захисту” студенти контрольної групи (КГ) готувалися традиційними методами, використовуючи конспекти лекцій, підручники, посібники, кодекси та коментарі до них, періодичну спеціалізовану літературу у друкованому вигляді.

Для студентів експериментальної групи (ЕГ) було організовано самостійну роботу у комп'ютерному класі під керівництвом викладача. Ці студенти мали змогу скористатися зазначеними джерелами в електронному вигляді, а також усіма ресурсами і можливостями спеціалізованої інформаційно-пошукової системи “ЛІГА:ЗАКОН”, здійснити пошук наявних коментарів із запропонованої тематики у мережі Інтернет, створити в електронному та друкованому вигляді проекти підсумкових нормативних документів, використовуючи базу даних “Шаблони правових документів”, підготувати електронну презентацію для доповіді про результати розв'язання задач на практичному занятті.

Час, який студенти витрачали на підготовку матеріалів до кожного семінарського заняття, вони, за попередньою домовленістю, зазначали у методичних рекомендаціях з означеного предмета.

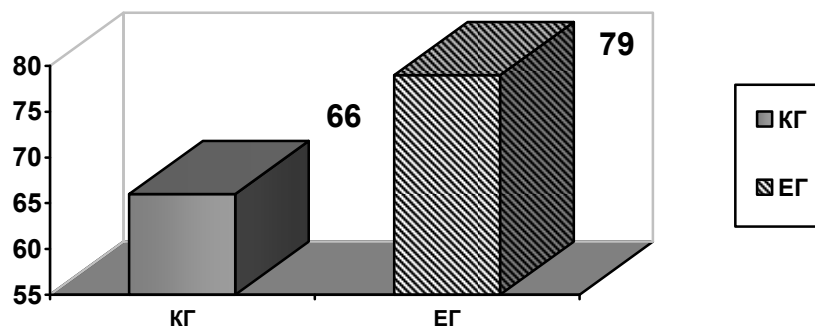
За результатами проведення занять у КГ та ЕГ викладач дисципліни “Правове регулювання соціального захисту” виставляв у журналі оцінки студентам, які виступали на занятті.

Усі ці дані опрацьовано в електронній таблиці EXCEL (див. таблицю).

Порівняння результатів у КГ та ЕГ свідчить, що якість знань у студентів ЕГ перевищує цей показник для контрольної групи на 13 % (рис. 1).

**Дані про результати проведення занять з дисципліни
“Правове регулювання соціального захисту”**

	Середній бал		Якість знань		Час, витрачений на підготовку до заняття (хв.)		Кіл-ть студентів, які отримали оцінки на занятті		Кількість розглянутих задач	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
1-семінар	3,8	4,31	50 %	88 %	150	88	12	52	3	6
2-семінар	4,0	3,93	71 %	73 %	160	74	14	60	3	7
3-семінар	3,4	4,06	50 %	78 %	145	69	10	66	3	6
4-семінар	4,0	4,09	71 %	85 %	140	48	14	68	2	5
5-семінар	3,9	4,09	57 %	83 %	125	44	14	70	3	8
6-семінар	3,7	3,94	80 %	76 %	140	40	10	68	3	8
7-семінар	4,2	4,03	80 %	73 %	125	43	12	66	2	6
Середнє значення	3,9	4,06	66 %	79 %	140	58	12	64	3	7

Рис. 1. Середня якість знань майбутніх правознавців у контрольній та експериментальній групах

В ЕГ кількість студентів, які брали участь в обговоренні проблемних ситуацій за темою кожного семінару, уп'ятеро перевищує цю категорію у контрольній групі (рис. 2).

На кожному занятті в ЕГ розв'язано вдвічі більше фахових задач із дисципліни “Правове регулювання соціального захисту”, ніж у КГ (рис. 3).

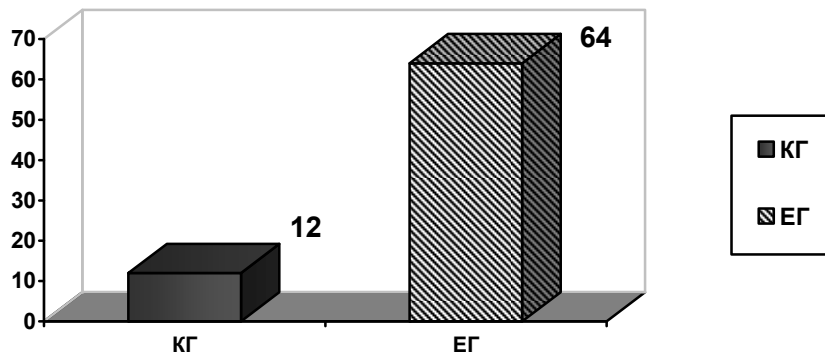

Рис. 2. Середня кількість студентів, що відповідали на занятті

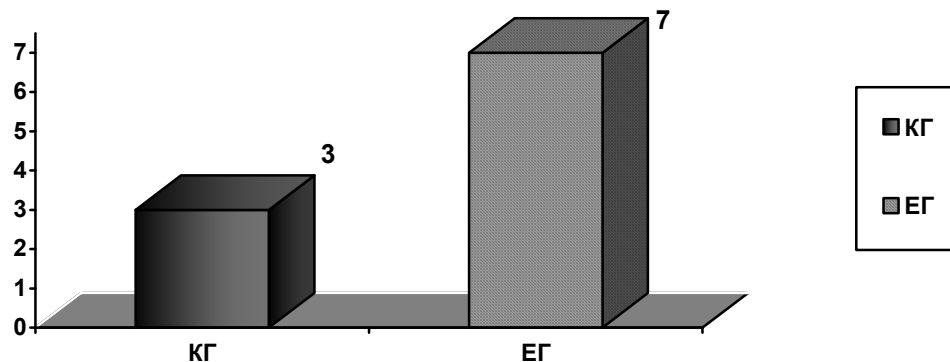

Рис. 3. Середня кількість розв'язаних задач у контрольній та експериментальній групах

Окрім того, студенти ЕГ витратили на підготовку до занять удвічі менше часу, ніж студенти КГ. Важливим є і той факт, що у результаті такої системи підготовки та проведення занять усі студенти ЕГ отримали власний банк даних з інформацією для розв'язання і законодавчого обґрунтування всіх можливих ситуацій, що стосуються питань соціального захисту населення.

Отже, у використанні ІКТ у процесі підготовки до занять з дисципліни, що формує фахову компетентність майбутнього правознавця, було створено додаткову сукупну якість у вигляді системи опрацьованих електронних ресурсів. Матеріали систематизовано, супроводжуються коментарями та власними висновками. Це продукт власної діяльності студента.

Якісні характеристики результатів експерименту (якість знань щільність навчального процесу, власні банки даних тощо), дають підстави стверджувати, що реалізовані у навчальному процесі педагогічні умови забезпечили формування фахово-інформатичної компетентності майбутніх правознавців. Для формування операційно-процесуальної (праксеологічної) складової фахово-інформатичної компетентності обов'язковим і вирішальним є застосування ІКТ у процесі розв'язання фахових задач із різних галузей права.

Отже, педагогічний експеримент було сплановано і проведено для визначення відмінності у рівнях фахово-інформатичної компетентності майбутніх правознавців, які застосовують ІКТ у розв'язанні юридичних задач під час вивчення фахових дисциплін та означених фахівців, які розв'язують ці задачі традиційними методами.

Під час експерименту цілеспрямовано формувався праксеологічний компонент фахово-інформатичної компетентності – пошукові орієнтувальні, аналітичні й інструментальні вміння і навички. Цей етап експерименту проводився у процесі вивчення дисципліни “Правове регулювання соціального захисту” на юридичному факультеті у Хмельницькому університеті управління та права впродовж двох навчальних років.

Виявлено зміни кількісних та якісних характеристик після розв'язання студентами задач з означеної дисципліни з використанням ІКТ роботи зі спеціалізованими інформаційно-пошуковими системами, пошуку інформації у мережі Інтернет, створення “активних шаблонів” текстових документів, роботи у середовищі текстового редактора і розв'язанні цих задач традиційними методами.

Якісні характеристики результатів експерименту (якість знань щільність навчального процесу, створені власні банки даних тощо) свідчать, що для формування фахово-інформатичної компетентності обов'язковим та вирішальним є застосування ІКТ у процесі розв'язання фахових задач із різних галузей права.

Список використаної літератури

1. Сисоєва, С. О. Неперервна професійна освіта в контексті її технологічного забезпечення / С. О. Сисоєва // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2004. – Вип. 2. – С. 96–103.
2. Тихонова, Т. В. Актуалізація інформаційно-технологічної освіти / Т. В. Тихонова // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах . – 2008. – № 6. – С. 83–87.
3. Федорчук, О. С. Підготовка майбутніх правознавців у контексті формування фахово-інформатичної компетентності / О. С. Федорчук, Ю. О. Дорошенко // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Сер. Пед. науки. – Луганськ, 2005. – № 4 (84). – С. 230–242.
4. Федорчук, О. Формування у майбутніх правознавців навичок професійного застосування інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук / О. С. Федорчук. – К., 2009. – 21 с.

Рецензент: кандидат педагогічних наук, доцент Суховірський О. В.